

Titel: Kapitel XI.

Citation: "Kapitel XI.", i *Proceskommissionen af 1892. Offentliggjort 1899*. Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/catalog/jura-texts-r04-shoot-chptrd1e21629/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: *Proceskommissionen af 1892. Offentliggjort 1899*

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

Kapitel XVI. (Anholdelse) til det tidligere Forslags 2det Afsnit, Kapitel IV., 2de Afdeling.

Kapitel XVII. (Fængsling) til det tidligere Forslags 2det Afsnit, Kapitel IV., 3dje Afdeling. Her til er saa som sidste Kapitel i dette Afsnit føjet

Kapitel XVIII. (Beslag paa Sigtebes Formue, saa og om Forbud mod Foreninger og Skrifter), der vel kun til Dels omhandler Midler til Sagens Oplysning, men som svarer til det tidligere Forslags 2det Afsnit, Kapitel IV., 4de Afdeling, og Kap. VI.

Endvidere er det fundet rettest at lade de to Paragraffer, hvormed 2det Afsnit i det tidligere Forslag indledes (§§ 110 og 111) udgaa. De ere efter den Maade, hvorpaa de følgende Kapitler, ere affattede, ikke nødvendige, og kunde paa den anden Side, som de stod i det tidligere Forslag, lade ind paa den Misforstaaelse, at Anvendelsen af de straffeprocessuelle Oplysningsmidler, og da særlig af Vidneafhøring for Retten, skulde være ubeløst i en Række til Dels vigtige Tilfælde, hvor den nugældende Ret hjemler Anvendelsen af saadanne. Der tænkes herved paa de Underjæger, der efter nugældende Ret finde Sted — og det selv om der ikke in casu er nogen særlig Grund til paa Forhaand at formode en Forbrudelse — i Ildbrandstilfælde, ved Jund af Vag ved Sæulhyller (jfr. herved særlig Lov Nr. 72 af 12te April 1892 §§ 9 og 11) etc., saavel som paa de mange Politiretsforhør, der optages i andet Øjemed end at oppore Forbrudelser, saaledes navnlig i Forsøgelsesager. Man har derfor foreskrevet at lade de nævnte Paragraffer udgaa og samtidig at optage den i Udskiftets § 406 indeholdte Regel, hvorefter hele den i den angivne Retning bestaaende Retstilstand, hvad enten den nu hviler paa speciel Lovhjemmel eller er direkte frembygningen af en praktisk Nødvendighed, vedbliver at bestaa, indtil eventuelt en særlig Lov desangaaende maatte blive givet.

Naar man har befragtet, at Udeløvelse af de omtalte Paragraffer skulde være ensbetydende med at udlevere de straffeprocessuelle Oplysningsmidler til Anvendelse efter Øvrigheds-Myndighedernes fri Foragdbestemmelse, forsaavidt de paagældende Midler da ikke sætte særlige Villkaar for deres Anvendelighed, og at det navnlig heretter vilde staa i disse Myndigheders Magt at rekvirere Vidne-Forhør om alt muligt, som de kunde ønske at saa Oplysning om, da beror dette paa en Misforstaaelse. Vidnepligt etc. foreligger — bortset fra

Civilprocessen — kun, hvor der enten er Grund til at formode en Forbrudelse, eller hvor der foreligger en i speciel Lov eller fast Praksis begrundet Ret og Pligt for det Offentlige til at søge et vist Forhold oplyst ad retslig Vej. Aftrædes der Vidnesbyrd ud derover, er Vedkommende i sin gode Ret, naar han vælger sig ved at svare.

Kapitel XI.

Vidner.

Nærværende Kapitel afvikler sig paa afviklige Punkter ikke blot i Redaktionen, men ogsaa i Realiteten fra det tidligere Forslag. Særlig maa følgende Realitets-Endringer fremhæves:

- 1) Reglerne om Nærstaandes Vidnepligt suite sig nærmere til de nugældende Regler, end Tilfældet var i det tidligere Forslag.
- 2) Reglen om Udeløvelse af Vidnepligt angaaende offentlige Anliggender har faaet en videre og formentlig mere praktisk Form, end den havde i det tidligere Forslag.
- 3) Reglerne om Vidners Mødepligt og Godtgørelse til Vidner ere en Del ændrede.
- 4) Vidners Edsfæstelse, der efter det tidligere Forslag var bestemt til som Regel at foregaa for Afhøringen, er nu henlagt til efter Afhøringen.
- 5) Der er i Modsetning til, hvad der var Tilfældet efter det tidligere Forslag, givet en almindelig Adgang til at lade en højtidelig Erklæring („paa Hæd og Samvittighed“) træde i Eds Sted overalt, hvor Edsafleggelse stoder paa særlige Hindringer.
- 6) Endelig er der paa flere Steder, hvor det ældre Forslag fandtes at have givet alfor absolutte Regler, indbrømt Retten en friere Myndighed (jfr. saaledes §§ 111, 112, 113 og 114).

ad 1. Hvorvidt man burde tilbageholde den fritagelse for Vidnepligt, der i det tidligere Forslags § 130 Nr. 2 er indbrømt Sigtebes Egteskælle, Forældre og Børn, har været Genstand for indgaaende Drøftelse i Kommissionen. Det er fra flere Sider med Styrke hævdet, at det haarde og frastødende, der i og for sig altid ligger i at forlange Vidnesbyrd af nogen af disse Personer i kriminelle Sager, kommer til at træde særlig

grelt og potenziert frem, naar Vidnesbyrdet skal afgives mundtligt i offentlig Retsmøde, og at den Samvittighedsforpligtelse og Frihed til fast Vidnesbyrd eller Mened, hvori disse Personer let villes bringes, naar de skulle vidne mod deres Nærme, bliver saa meget desto mistligere, jo mere Betydningen af egen Tilstaaelse som Oplysningsmiddel træder tilbage.

Naar man alligevel har ment at maatte fastholde de nævnte Personer Vidnepligt, er dette ud fra den Betragtning, at det under det nye System netop bliver af særlig Betydning ikke at begrænse Afdgangen til Vidnebevis samtidig med, at man ved Opgivelsen af det indvittoriske Forbør stiller Retsaanbøvelsen under vanskeligere Vilkaar end hidtil; at man ved at paalægge disse Personer Vidnepligt ikke indfører noget nyt, men blot holder sig til den bestaaende Ret; at den bestaaende Ret paa dette Omraade hidtil ikke har været Genstand for særlige Angreb eller Beslagelser, samt at det selvfølgelig er Meningen, at Afdgangen til at kræve Kræfttaendes Vidnesbyrd kun bør benyttes i Rødstilfælde og med Forsømmelse, hvorhos man endelig mener i væsentlig Grad at have forringet Betydningen af de mod de Kræfttaendes Vidnepligt anførte Betragtninger ved i § 112 udtrykkelig at give Retten Beføjelse til efter Omstændighederne at undlade at tage saadanne i Ed.

ad 2. Medens det tidligere Forslag betinger Udvalffelsen af Embedsmænds og andre i offentlige Hverv handlende Personers Vidnepligt med Hensyn til offentlige Anliggender af et udtrykkelig Forbud fra vedkommende Ministres Side, er det her omvendt foreskrevet, at de nævnte Personer ikke maa afgive Vidnesbyrd om offentlige Anliggender, der omfattes af deres Lovpligt, uden efter Tilladelse fra vedkommende overordnede Myndigheds Side. Herved ydes der nemlig paa den ene Side de offentlige Interesser en virkelig Beskyttelse, som ikke ydes dem ved det tidligere Forslags Regel, eftersom det altid maa blive en Tilfældighed, om der har været tilstrækkelig forudgaaende Opfordring for vedkommende Minister til at give et udtrykkelig Forbud. Paa den anden Side behøver der i den her givne Regel ikke at ligge nogen Hindring for, at det kommer frem, som uden Skade kan drages frem, idet nemlig den, der er interesseret deri, altid i Forvejen kan sørge for at indhente behørig Tilladelse. Reglen er derhos affattet saaledes, at den ogsaa værner om det gennem Rigsdagen repræsenterede politiske Livs Interesser.

ad 3. Med Hensyn til Reglerne om Vidners Mødepligt og Godtgørelse til Vidner ere følgende Forandringer gjorte:

a) Det tidligere Forslag forudlægger i sin § 132, at i Rævningsager ingen Afstand fritages for Mødepligt, medens det med Hensyn til Landsretsager uden Rævninger bestemmes, at Møde aldrig kan forlanges af Personer, der bo udenfor vedkommende Landsretskreds og længere borte end — alt efter Bestaffenheden af de til Raadighed staaende Befordringsmidler — 18 eller 6 Mil.

Nærværende Udsnit har fundet det mere hensigtsmæssigt paa den ene Side at opstille den nævnte Begrænsning som almindelig Regel baade for Landsretsager med og Landsretsager uden Rævninger, og paa den anden Side samtidig dermed, ligeledes i begge Arter af Tilfælde, at give Retten Beføjelse til at paalægge Vidner at møde uden Hensyn til Afstanden, naar saadant for Sagens Oplysning anses nødvendigt*). Herved opnaas at værne Borgerne mod, at der jævnlig skal blive stillet et i Forhold til Betydningen af deres personlige Møde for vedkommende Rævninger et urimeligt Krav til dem — Vidnepligten kan efter Omstændighederne være beføretlig nok endda — samtidig med at man dog holder Afdgangen aaben til at saa Vidnerne afhørte for selve den dømmende Ret, selv hvor disse ere fjærntboende, i ethvert Tilfælde, hvor Retten anser saadant for nødvendigt. I førstnævnte Henseende kan særlig henvises til Erfaringen fra Norge, der gaar ud paa, at der navnlig fra Forsvarets Side er en urimelig Tilbøjelighed til at indkalde selv meget fjærntboende Vidner til direkte mundtlig Afhørelse, hvor saadant i Virkeligheden slet ikke er nødvendigt.

b) Endvidere har man fundet det hensigtsmæssigt i Loven at give udtrykkelig Anvisning paa, at der med de fjærntboende, efter Lovens almindelige Regler ikke mødepligtige Vidner, kan træffes et Arrangement, ved hvilket disse forpligtes sig til at møde ved en senere Bestighed; særlig vil det kunne være praktisk, at Vidner, der møde for en Underfogelsesret, under Sagens Forberedelse her forpligtes sig til at give Møde ved Domsforhandlingen. Reglen vil, som det lei ses, navnlig have sin Betydning dels med Hen-

*) Den næste Lovs tilsvarende Bestemmelse (§ 171) fastlægger den almindelige Grænse for Mødepligt ved Hovedforhandlingerne baade i Lagmænds- og Rædomsretsager til 600 km. med Jærnbane, 300 km. med Dampskib eller 100 km. paa anden Maade, medens den tyfte Lov ligesom engeff Ret principielt slet ingen Grænse lægger.

syn til Underrettsfager, dels med Hensyn til saadanne Landsrettsfager, i hvilke Retten kan have Betænkning ved ligefrem at paalægge Møde i Henhold til Slutningsbestemmelsen i § 101, ligesom man for andre Tilfælde vedkommende ved saadan Ordning paa en simpel og let Maade opnaar det samme, der ellers skulde søges naaet ved en Henvendelse til Landsretten eller dens Formand. Den vil kunne anvendes overfor Folk, som alligevel jævnlig skulle hen til det Sted, hvor Retten holdes, eller som have rigelig Tid til deres Disposition, eller nære jærlig Interesse for den paagældende Sag etc. Det er Meningen og ligger i Bestemmelsens Affattelse, at, naar Reglen først har afgivet saadant Løfte om at møde, er han stillet under de samme Regler og dermed ogsaa under de samme Domgængsregler, som den, der er mødepligtig umiddelbart i Henhold til Lovens Regel.

c) Med Hensyn til Befordringsmidlernes Indskudelse paa Reglen om Mødepligt har man ment, at Dampskib — der ikke nævnes i det tidligere Forslag — maatte sættes i Klasse med Jernbane.

d) Reglen om Godtgørelse til Vidner (Udvalgets § 114, det tidligere Forslags § 146) er udvidet saaledes, at baade det tidligere Forslags Begrænsning (udenfor Underrettskredsen og mere end 3 eller 1 Mil) og Begrænsningen i Lov Nr. 77 af 20. April 1888 (formodet Indtræksstøb og Trængsel) er fjernet bort. Med Hensyn til Godtgørelsens Størrelse har man fulgt sidstnævnte Lov, hvis Regler i saa Henseende baade ere simple og klare og synes at have truffet det rette. Dog er der aabnet Afgang til at give Vidner, der ifølge Rettens Beslutning maa møde udenfor den Landsrettskreds, hvori de bo, større Godtgørelse. — At Vidner, som møde, uden dertil at være indfaldte, ikke bør have ubetinget Krav paa Godtgørelse af det Offentlige, er en allerede af nærliggende Forsigtighedsgrunde paabudt Regel. Naar man i øvrigt har ment at burde give Godtgørelsesreglerne den ovenangivne Udvidelse, er dette set for at gøre den af Umiddelbarhedsprincippet nødvendig krævede Udvidelse af den hidtil saa snævert begrænsede Pligt til at møde som Vidne, saa lidt sølelig som muligt. Reglerne om Godtgørelse til Vidner genfindes i alle nyere Love*).

*) Detaillerede Oplysninger om Vidnegodtgørelse i fremmed Ret findes i Notiserne til den norske Departementskomité's Udsigt til en Straffeprocession (1886) pag. XXIV—XXVI. Samtidig kan bemærkes, at Reglerne i den norske Lov § 486—496 ere delvis ændrede ved en Lov af 13. Juni 1894.

ad 4. Med Hensyn til Spørgsmaalet, om Godtgørelsen af et Vidne skal indlede eller afslutte Afhørelsen, har der i Kommissionen gjort sig ødvigende Meninger gældende, idet der fra nogle Medlemmers Side har været fremfat Forslag om, enten at bibeholde det tidligere Forslags forudgaaende Godtgørelse som det regelmæssige i det mindste for Domsforhandlingens Vedkommende eller i alt Fald at give Retten fri Myndighed til at bestemme, om Godtgørelsen i det enkelte Tilfælde skulde være forudgaaende eller efterfølgende. Naar man alligevel har ment at burde blive staaende ved den nu brugelige efterfølgende Godtgørelse, er det, fordi Hiertallet, alt vel overvejset, dog har anset denne for det baade for Sandhedens Oplysning og for Vidnet selv bedste og mest betryggende, i hvilken Henseende navnlig følgende skal fremhæves: Dette forudødelig at have forpligtet sig til kun at tale Sandhed vil let kunne gøre et Vidne angstelig ved at udtale sig og bringe det til at foretrække at tilbageholde maaste nyttige og vigtige Oplysninger fremfor at ytre sig om noget, som det ikke føler sig fuldkommen sikker paa. Dernæst vil det kunne gøre et Vidne utilbøjeligt til at foretage blot den ringeste Retteelse i, hvad det en Gang har sagt, da det let vil tro, ifte at kunne gøre saadant uden at tilstaa sig selv skyldig i Mened. Den forudgaaende Godtgørelse vil derhos affære Afsangen til ved Formaning, Forholden af, hvad Vidnet tidligere har sagt, eller af hvad der i øvrigt vides, ved Konfrontation etc., at saa Vagt med Mandheden og afværge Mened, hvortil kommer, at der, naar Godtgørelsen endnu ikke har fundet Sted, altid er den sidste Mulighed tilbage overfor det aabenbart falske Vidne, at udlade at tage det i Ed. Vil man derimod henvise til, at Retten, ogsaa hvis den forudgaaende Godtgørelse blev Regel, skulde have Afgang til efter Omstændighederne at udsætte Edsaffælgelsen til efter Afhøringen, da vil dette i mange Tilfælde være det samme som at forlange af Retten, at den skal træffe en Afgørelse, inden de Momenter foreligge, hvorpaa Afgørelsen alene kan bygges. Endelig kan endnu henviøes til, at man ved at begynde med Edsaffælgelsen udsettes selv samvittighedsfulde Vidner for ved den mindste Valfen eller selvmodsigende Unøjagtighed i deres Vidnesbyrd at blive minde om den af dem aflagte Ed, hvad der ifte blot kan gøre dem forvirrede i Døjeløket, men kan paadrage dem Samvittighedskaaler, som de vanskelig kunne over.

I Henhold til disse Betragtninger er Udvalget blevet staaende ved den i den naagældende danske Proces undtagelsesfrit gæl-

denne Regel, at Edsfæstelsen foregaaer efter Afhøringen — en Regel, der ogsaa er optaget af den norske Lov (jfr. sammes § 185).

ad 5. Naar Kommissionen har fundet det rettest at optage en almindelig Bekræftelsesform til Brug i alle de Tilfælde, hvor Edsaffæggelsen stöder paa særlige Hindringer, er dette slet dels for derved paa Processens Omraade at efterkomme det i Grundlovens § 79 udtalte almindelige Princip, dels af praktiske Hensyn. Naar det nemlig paa den ene Side er af stor Vigtighed ikke at slippe den Sandheds Garanti, som kan hentes fra den hos den store Del af Befolkningen eksisterende Respekt for Edens Hellighed, saaledes er det paa den anden Side ogsaa af Vigtighed, ikke at fritage eller ubelaste de Personer, som mene ikke at kunne forsvare at aflægge Ed, eller som ikke tilhøre noget Trossamfund, for hvilket der haves en uændelig Edsformular, eller for hvem Eden som saadan ikke har nogen bindende Betydning, fra at afgive Vidneforklaring under det største moralske Pres, som det efter Omstændighederne er muligt at opnaa, og i alt Fald under det samme strafferetlige Ansvar, som Edsaffæggelse medfører. Naar der i § 110 er givet Adgang til at lade saadan højtidelig Erklæring træde i Eds Sted ogsaa med Hensyn til Personer, der erklære overhovedet ikke at have nogen religiøs Tro, naar det at Vedkommende muligvis i det ydre henhører til et eller andet Trossamfund, er dette foruden af ovennævnte Grund tillige slet for at undgaa det forargelige i, at et Vidne tages i Ed, efter at det maatte først har erklæret, at en Ed er ganske uden Betydning for det, men at det ikke har noget imod at aflægge en saadan, hvis det ønskes.

Hvad dernæst angaar den Form, hvori saadan højtidelig Bekræftelse skal afgives, da har man efter den norske Lovs Forbillede foretrukket Formen „paa Hæd og Samvittighed“ som baade mere højtidelig og mere almenanvendelig end de andre Former, der har været paa Tale („jeg sværger“, „jeg lover“ etc.). Ifølge Straffelovens § 153 vil den ved den nævnte Bekræftelsesform tilføjede strafferetlige Presion opnaas, uden at nogen Forandring i Straffeloven hertil er nødvendig.

Hvad enten Vidnets Bekræftelse er edelig eller ej, gaar den, som det siges i § 110, ud paa, at Vidnet forstirer at have talt Sandhed og intet fortiet.

Med Hensyn til Kapitlets enkelte Paragraffer skal følgende bemærkes:

§ 98.

Forbeholdet i Paragraffen sigter for det første til de i §§ 99 og 100 udtrykkelig gjorte Undtagelser fra Vidnepligten og endvidere til den Begrænsning af Vidne reglerne, som følger af de for Sigtedes Afhørelse givne særlige Regler. Ingen kan i samme Sag være baade Sigte og Vidne, og den Sigtede kan selvfølgelig ikke ved Anvendelse af de i §§ 106 og 113 nævnte Midler tvinges til at vidne hverken direkte angaaende sit eget Forhold eller angaaende andre under samme Sag Sigtede, og det jels om Genstanden for den Forklaring, der er Spørgsmaal om, udelukkende angaar disse sidste. Vil man fremtvinge Vidnesbyrd af den Sigtede, maa man først tilendebringe Sagen mod ham, hvorved dog bemærkes, at Edsfæstelse af en Medskyldig ifølge § 112 er udelukket. Endelig omfatter Forbeholdet de stats- og folkeretlige Undtagelser fra Vidnepligten. — Hvad den Forurettede angaar, følger det af den hele forandrede Behandling af Vidnehabiliter og Vidnepligt (den fri Bevissteori), at en saadan kan benyttes som Vidne, jels om han maatte kunne have Interesse i Forklaringens Genstand; og at dette gælder, jels om den Forurettede i Henhold til § 86 optræder som privat Sagfører, udtales udtrykkelig i § 871. — Hvad Paa talemyndighed en angaar, vil der ikke kunne være noget til Hinder for at f. Eks. den Politimester, der har ledet Efterforskningen, ligejaavel som en Arresterforvarer eller en Politibetjent, afhøres som Vidne under Domsforhandlingen med Hensyn til bestemte Ting, Sagen vedrørende, som han f. Eks. har hørt Sigtede sige eller jet ham gøre.

Udtrykket „Undersøgelens Genstand“ er, som det blandt andet ogsaa fremgaar af § 100, 2. Punktum, her taget i vid Forstand, saa at derunder gaa Oplysninger af Betydning for Afgørelsen af Spørgsmaalet om Vidnets Troværdighed o. s. v.

§§ 99 og 100.

At disse Paragraffer, der selvfølgelig angaa saavel ubeediget som beediget Vidnesbyrd, nævner den første en Række Tilfælde, i hvilke Vidnesbyrd ikke maa afkræves, den anden en Række Tilfælde, hvor Vidnesbyrd vel maa afkræves, forjaavidd de Paagældende ere villige til at vidne, men hvor disse ogsaa kunne nægte at vidne.

Ved § 99 (med hvilken kan jernføres § 132, 2det Stykke og § 136, 3dje Stykke) maa isvrigt mærkes, at, siondt Indledningsordene kun tale

om, at Vidnesbyrd ej maa afkræves, viser Paragraffens sidste Stykke, at Meningen er, at Vidnesbyrd i de angivne Tilfælde heller ikke maa modtages, selv om det frivillig tilbydes. Hvis altsaa Røgen, der i Ets. har virket som en Sigtets Defensor, og for hvem Statene har aflagt en strafs efter fortrudt Tilstaaelse. Skulde frastige sig Defensoratet og melde sig som Vidne, maa han afvises. Denne Regel er nødvendig til Opnaaelse af det Formaal, som Paragraffen tilsigter (at værne om visse Tilidsforhold og offentlige Interesser). — Skulde et Vidnesbyrd af den ommeldte Art være afgivet under Forundersøgelsen, fordi ingen Indsigelse er gjort, og Retten ikke har været opmærksom paa eller ikke har kunnet vide, at Tilfældet faldt ind under § 99, kræver Konsekvensen, at det ikke gentages eller oplæses under Domshandlingen. Skulde dette imidlertid alligevel ske, indeholder Lovens intet ligefremt Forbud mod at bygge en Domfældelse paa saadant Vidnesbyrd, idet et Forbud af denne Art under en iøvrigt fri Bedømmelse næppe vilde være af videre praktisk Betydning. — Naar der i Behandlingen af Paragraffen tales om „dens Dnsse“, der har krav paa Hemmelighedsloven“, tænkes herved ikke blot paa et udtrykkelig indtalt Dnsse. Vidnesbyrdets Afgivelse maa være ubelullet i alle Tilfælde, hvor saadan ubelulelse maa antages at være i den Paagældendes Interesse, selv om ingen udtrykkelig Erklæring fra denne foreligger. Og omvendt kan det tænkes Tilfælde, hvor Vidnesbyrdets Afgivelse vil være saa ubetinget i den Paagældendes Interesse, at Vidnesbyrdet maa tilstedes, selv om en udtrykkelig Erklæring fra denne ikke længer eller ikke for Tiden kan faas.

Med Henhyn til det under Nr. 1 nævnte Tilfælde, der har sit historiske Tilnytningspunkt i D. L. 2—5—20, skal fremhæves, at enhver Præst som Følge af denne Regel, efter den Opfordring, som Omstændighederne maatte give, bør sørge for at komme paa det rene med, om en Meddelelse sker til ham i hans Egenskab af Sjælesørger eller ej.

Reglen under Nr. 2 gælder selvfølgelig ligeaa vel som beskikkede Forpørere. Derimod har man ikke fundet Anledning til at gøre det store og betænkelige Skridt videre bort fra de nu gældende Regler, at ubelulle Sagsførere fra i Straffesager at aflægge Vidnesbyrd om, hvad der iøvrigt maatte være dem betroet i deres Skald. Man maatte i saa Fald konjunktivt ogsaa ubelulle Læger og eventuelt flere endnu (jfr. N. L. § 178) saavel som alle disse Personers Medhjælpere og Underordnede fra at føres som Vidner om, hvad der er dem betroet i deres Skald.

Men derved vilde man formentlig føres for vidt.

Nr. 1 og 2 tilsigte ikke nogen Indstrænkning i den ved Straffelovens § 109 paalagte almindelige Blygt til, hvis man forud faar Kundskab om, at nogen af de groveste Statsforbrydere eller nogen Forbrydelse, hvorved Menneskers Liv udsættes for Fare, paatænkes, da eventuelt at anmelde saadant.

Man har derhos fundet det rettest at tilføje den i næstsidste Stykke gjorte almindelige Begrænsning, med Henhyn til hvillen det skal fremhæves, at der i Ordret „magtpaaliggende“ ligger, at den „urettelige Domfældelse“, hvorom der tales, ikke omfatter enhver som helst ubetydelig Domfældelse, men kun en Domfældelse af saadan Betydning, at den opvejer de Henhyn, der have foranlediget Paragraffens forudgaaende Regler.

Med Henhyn til Nr. 3, der har sit historiske Tilnytningspunkt i Reskripterne af 13. Marts 1750 og 16. Januar 1764, skal fremhæves, at Reglen er tænkt som omfattende samtlige paa Fødselsstiftelsen faldsmæssig virkende Personer.

Hvad endelig Reglen i tredje sidste Stykke angaar, om hvillen iøvrigt nogle Bemærkninger alt ere gjorte ovenfor S. 69, maa det vel mærkes, at den kun angaar „offentlige Anliggender“, hvorved selvfølgelig forstås Anliggender, der efter deres Væsen ere offentlige (statslige eller kommunale). Derimod kan man ikke aflære Vidnesførelse af Embedsmænd eller andre, der handle i et offentligt Overb. angaaende hvad de i dettes Medfør maatte vide om private Anliggender, under Paaberaabelse af, at ethvert Anliggende, der kommer ind til Behandling af en offentlig Myrdbighed, for saa vidt ogsaa bliver et offentligt Anliggende.

Af den, der paaberaaber sig nærværende Paragraf, kan der altid kræves Ed paa, at han ikke fordolger nogen paa anden Maade erhvervet Kundskab Sagen vedrørende, som han maatte være i Besiddelse af.

Paragraffens Opregning er udvommende i den Forstand, at den Tavshedspligt, som Lovgivningen eller administrativ Forordning iøvrigt maatte paabyde, ikke er til Hindrer for Vidnesførelse under en Straffesag. Denne Bemærkning finder i Ets. Anvendelse paa Forligskommisærer, Telegrafister, Nægler etc.

Med Henhyn til § 100 henbides til de ovenfor (S. 68—69) gjorte Bemærkninger om Nærstaandes Vidnepligt. I øvrigt skal blot følgende fremhæves: Ved Ordene „Tab af Belyard“ i Hte Stykke har man villet udtrykke, at Tabet, for at tjene som Undskyld-

ningsgrund, maa være af skønlig og indgribende Betydning for den Paagældende: At Bedkommende udjætter sig for Straf er kun Undskyldningsgrund, forsaavidt Straffen kan betegnes som velfærdstruende for ham. — Reglen i 2det Stykke er kun en videre Udførelse af en Tante, der formentlig allerede ligger i Presseloven af 3. Januar 1851 § 3. — Reglen i 3dje Stykke vil bl. a. kunne have til Følge, at et Vidne, der har afgivet Forklaring under Forundersøgelsen uden at være nødt dertil, lovlig kan vægre sig ved at vidne under Domsforhandlingen; men i saa Fald vil det være Afgang til at oplæse, hvad der er protokollet angaaende Vidnets Udsagn under Forundersøgelsen (jfr. § 248 Nr. 4).

§ 101.

Jfr. de ovenfor §. 70 ff. gjorte Bemærkninger.

§ 102.

Med Hensyn til Reglen i 2det Stykke, skal bemærkes, at det følger af sig selv, at der under Efterforskningen — angaaende hvilsten § 50 indeholder den almindelige Regel — endnu mindre end under Forundersøgelsen bør være Tale om at drage Vidner bort fra deres Værneting udenfor Tilfælde, hvor Møde ved en fremmed Ret i Virkeligheden ikke vil medføre større Besvær for Vidnet end Møde ved dets egen Ret, eller hvor Omstændighederne kræve saadant med tvungende Nødvendighed.

§ 104.

Forbeholdet i Paragraffens Begyndelse sigter til § 227. Jfr. isvrigt med Hensyn til Indfaldelsen §§ 81 Nr. 2, 91 og 105.

Ved „Indfaldelsens Djemed“ menes kun en almindelig Angivelse af, at Bedkommende indfalder „som Vidne“, „for at vidne“ eller lignende.

Opfylder Vidneindfaldelsen ikke de i denne Paragraf opstillede Fordringer, kunne de i § 106 omhandlede Tvangsmidler ikke bringes til Anvendelse i Tilfælde af Udeblivelse (jfr. Ordene „lovmæssig indfaldt“). Derimod kan et mødende Vidne ikke paa Grund af Mangler ved Indfaldelsen vægre sig ved at afgive Forklaring. Dette følger ogsaa af Reglen i § 105. Mangler ved Stævningen gaa med andre Ord ikke ind under den „lovlige Grund“ til Vægning, som § 113 omtaler.

Som 3dje Stykke har Udsættet i Råd-jætning til den gældende Ret og det tidligere Forslag, optaget en udtrykkelig Regel om det Tilfælde, at et Vidne ikke uden efter an-

stillede Undersøgelser kan give Svar paa et til det stillede Spørgsmaal. Tanken er den, at, forsaavidt Vidnet kan skaffe den Oplysning, der begæres, med forholdsvis ringe Ulejlighed og ringe Tidsforbrug (s. Ets. ved at faa op i en Bog, gennemlæse et Brev, se efter, om en isjældende Ting er paa sin Plads el. lign.), maa dets Vægning ved at foretage saadant efter Omstændighederne kunne betragtes som en Vægning ved at svare. Anderledes naar Tilvejebringelsen af den ønskede Oplysning vil kræve større Ulejlighed eller Tidsforbrug (s. Ets. en mere indgaaende Undersøgelse af Handelsbøger eller andre Regnskaber, en vidtløftig Efter-tælling el. lign.); en Vægning ved at foretage den Slags Ting kan ikke uden videre be-handles som Vægning ved at svare. I øvrigt vil det i de fleste Tilfælde praktisk taget næppe faa nogen stor Betydning, hvorledes denne Grænse drages. I Reglen vil nemlig den ønskede Oplysning enten knytte sig til en bestemt Ting, som det ifølge § 134 kan paa-lægges Vidnet at medtage, eller i alt Fald kunne tilvejebringes gennem en Ransagning eller Besigtigelse eller en Udmeldelse af Synsmænd, og i saadanne Tilfælde vil vel et Vidne normalt foretrække selv at se efter og meddele Retten Resultatet fremsfor at faa et Paalæg om Tingens Medbringelse eller udjætte sig for nogen af de nævnte Retshandlinger.

I sidste Stykke er optaget en Regel om, hvad der skal være det almindelige Vidne-varsel, hvilket ikke var fastsat i det tidligere Forslag. Da Retten imidlertid ikke er bunden herved, men kan bestemme et andet Varsel efter frit Skøn over hvert enkelt Tilfælde, hvor særlige Grunde maatte gøre sig gæl-dende, er Reglen ikke af nogen indgribende Betydning.

§ 105.

Reglen i denne Paragrafs 1ste Stykke er vel formelt ny, men ligger i Virkelig-heden som Konjunktens i § 104, 3dje Stykke.

Med Paragraffens 2det Stykke kan sam-menholdes § 158.

§ 106.

Ordene „lovmæssig indfaldt“ referere sig til § 101, § 104 (jfr. Kap. IX.) og § 105.

Hvad der skal forstås ved „lovligt For-fald“ maa afgøres helt skønsmæssigt ligesom efter nuværende Ret, men vil komme til at spille langt større Rolle under det nye System end nu. Sygdom, høj Alder, Vagtsvaghed, uopjættelige Embedsforretninger eller andet uopjætteligt offentligt Sværs og Vagtighed,

Militærtjeneste, forjaavdit Permission ikke kan faas, Trafsikhandlinger og Vortrejse vil naturligvis normalt være at anse som lovligt Forfald. Men isørigt maa Retten ogsaa være berettiget til at se hen til, om Mødet vilde udjette den Paagældende for særligt Tab i hans private Forhold. At Bedømmelsen normalt maa være strengere overfor Hovedbidner i vigtige Sager end overfor Bidner af underordnet Betydning eller i ubetydelige Sager, strengere under Domsforhandlingen, hvor et enkelt Bidnes Udeblivelse kan medføre de største Ulemper, end under Sagens Forberedelse, giver sig af sig selv. Herefter vil det vel endog kunne forekomme, at et og samme Forhold alt efter Omstændighederne i eet Tilfælde bør tages som lovligt Forfald, i et andet ikke. At et indfaldt Bidne vil og kan paaberaabe sig § 99 eller § 100, er ikke uden videre lovlig Udeblivesgrund. Udebliver en Person under 18 Aar, vil der kunne være Spørgsmaal om at lægge Ansvaret for Udeblivelsen paa den, der har Forældremagten over Bedkommende. Derimod bør en Person over 18 Aar ordentligvis ikke kunne stude sig ind under, at det fra en anden privat Persons Side var forbudt ham at møde, og det selv om Bedkommende staar i privat Tjenesteforhold.

§ 107.

Reglen om, at Dommeren skal stille de Spørgsmaal til Bidnet, som findes fornødne for at forvise sig om dets Identitet samt for at afgøre, om der er noget til Hinder for Bidnesbyrdets Modtagelse er, som det allerede ligger i de brugte Udtryk, ikke nogen Forudsætning, men hører til den Art af Regler, der kan indeholde en Slags Paamindelse til Dommeren.

§ 108.

Det tidligere Forslag bestemte i sin § 143, at Retten skulde „drage Omsorg for, at ingen Meddelelse fandt Sted mellem Bidnerne indbyrdes eller mellem dem og Sigtede“. Dertil maa siges, at det naturligvis kan være Tilfælde, hvor det er af Betydning at forhindre Konference mellem visse bestemte Bidner eller mellem saadanne og den ifølgende Sigtede, og i saa Fald bør selvfølgelig Retten gøre, hvad den efter Omstændighederne kan gøre, for at hindre saadan Konference. Men at opstille en almindelig absolut Regel herom er formentlig hverken nødvendigt eller praktisk gennemførligt. Derimod har man fundet det rettest udtrykkeligt at fremhæve, at et Bidne ordentligvis ikke, forinden dets Afhøring er tilendebragt, bør

paahøre Forklaringer af andre Bidner, Syns- eller Stensmand eller af Sigtede. Skønt denne Regel under almindelige Forhold vil kunne praktiseres uden Vanstæthed, idet den kan forbedret, at hvert enkelt Bidne ikke indlades i Retssalstet, forinden dets Afhøring begynder, og ej heller efter Afhøringen faar Lov til at blive der, naar der kan være Spørgsmaal om yderligere Afhøring, har man dog ikke fundet tilstrækkelig Grund til at gøre Reglen absolut. Ikke blot kan der tænkes Bidner, om hvilke det er givet, at de uden Støde kunne paahøre andre Bidners Afhøring (de skulle maasse vidne om helt andre Ting), men der vil vel endog kunne tænkes Tilfælde, hvor det netop kan være ønskeligt, at Bidnet paahører et andet Bidnes Forklaring. Derfor Udtrykket „bør i Reglen“.

§ 109.

Angaaende Bidners Afhørelse maa i øvrigt henvises § 210 (Forundersøgelsen), §§ 243—247 (Domsforhandling for Landsret), §§ 303, 3de Stykke, og 307 (almindelige Underretssager), §§ 311, 312 og 313 (Politisager), § 332, 2det Stykke (Højesteret).

§ 110.

Med Hensyn til det almindelige Spørgsmaal om forudgaaende eller efterfølgende Edfæstelse henvises til de ovenfor S. 72—73 gjorte Bemærkninger.

§ 111.

Ordene „eller naar saadant af særlige Grunde maa anses nødvendigt“ i 1ste Stykke ere tilføje, for at Retten ikke skal være ubetinget afstaaet fra at gøre Brug af den i Edfæstelsen liggende Betsværdighed for Paalideligheden af en afgiven Forklaring, navnlig hvor denne skal danne Grundlag for indgribende Skridt (f. Eks. for en Fængsling, der vil blive paafølgt af Udløsting til en fremmed Stat) eller i øvrigt kan blive støttesvanger for Sigtede, ligesom Deedigelsen af Bidneforklaringer allerede paa dette Stadium kan være nødvendig for at opnaa Udløsting af Personer, der ere paagrebne i fremmed Stat. — At samme Bidne vil kunne blive at tage i Ed to Gange i samme Sag, kan ikke undgaa, idet man under Forundersøgelsen kan være gaaet ud fra, at Bidnet ikke vilde være til at faa sat paa igen under Domsforhandlingen, medens det senere viser sig, at Bidnet godt kan møde ogsaa under denne.

§ 112.

Selvsølgelig kan der afstæses de i denne Paragraf nævnte Personer ubeudiget Forklaring efter samme Regler, som gælder for Vidner i øvrigt.

I sidste Stykke er dernæst, som ovenfor omtalt, aabnet Retten Afgang til bl. a. at udblade at tage de Sigtede nærtstående Personer i Ed.

§ 113.

Det tidligere Forslag foreskrev i sin § 145, at, naar et Vidne „uden lovlig Grund vægrer sig ved at svare eller ved at aflægge Vidneeden, bestemmer Retten vedkendelse, at Vidnet skal tages i Forvaring ved Politiets Foranstaltning, medmindre Vidnets Førelse frejsaltes“. Man har imidlertid ikke kunnet finde det rigtig at give en saa ubetinget Regel angaaende Anvendelsen af et saa kraftigt Middel som Fængsling. Man har fortruffet dels at give Retten Myndighed til, hvor den finder dette Middel tilstrækkeligt, at idømme det modvillige Vidne en Bøde, og dels at gøre Reglen saavel herom som om Vidners Fængsling fakultativ i Stedet for obligatorisk.

Da den her omhandlede Tegen i Forvaring ubevillende er et Fvangsmiddel, maa Fængslingen bortfalde, saajært det af hvilsenhelst Grund bliver Vidnet umuligt at svare, saavel som naar dets Forklaring bliver overflødig. Den maa i øvrigt nærmest indrettes efter Analogien af Reglerne om Varetægtsfængsel.

Med Ordene „uden lovlig Grund“ maa jævnføres §§ 99 og 100 samt de ovenfor gjorte Bemærkninger til § 98.

§ 114.

Med Hensyn til Vidnegodtgørelsen henvises til de ovenfor S. 71 gjorte Bemærkninger.

I Slutningen af det tidligere Forslags Vidnekapitel fandtes en Bestemmelse (§ 147), der gav Politimesteren Ret til at afkræve Fjolk ubeudiget Forklaring og i det Hjemme indfalde dem til Møde paa Politikontoret under Vobeanfør. Denne Paragraf, der i alt Fald maatte have været ændret saaledes, at der tillagdes de Indfaldte Godtgørelse i Lighed med, hvad der er tillagt Vidner, er udeladt i nærværende Udsat. Paa den ene Side har man nemlig anset det for utvivlsomt, at Fjolk i Almindelighed, selv uden at der paalægges dem nogen ligetrem retlig Pligt, ligesom hidtil ville være villige til at meddele Politiet Oplysninger og eventuelt endog efterkomme en rimelig og hensynsfuld

Opføring om at møde paa Politiets Kontor, hvorhos det jo altid om fornødent staar Politiet frit for ved Henvendelse til Retten at søge de Paagældende indfalde som Vidner for denne. Paa den anden Side har man bestrøget, at en Regel som det tidligere Forslags § 147 kunde blive misbrugt til i større Omfang end rimeligt at indfalde Fjolk til Afhøring paa Politikontoret.

Kapitel XII.

Besigtigelse, Syn og Sten.

Medens det tidligere Forslags §§ 148—54 i det væsentlige ville genfindes i nærværende Udsat's §§ 115—21, have Kapitlets følgende Paragraffer været Genstand for en temmelig indgribende Omarbejdelse, væsentlig foranlediget ved, at disse Bestemmelser nærmest vare formede med det tilsvante procesuelle Begreb om Syn og Sten som en særskilt Forretning for De, medens de Regler, der skulle gælde under den nye Ordning, maa saa et videre Omraade og have en højere Karakter. Idet der til „Vidner“ kun henregnes Fjolk, der kunne (eller antages at kunne) meddele noget til Oplysning i Sagen paa Grundlag af et forudgaaende specielt Kendskab til konkrete Forhold, der staa i Forbindelse med denne, maa til „Stensmænd“ henregnes alle de, der kunne meddele noget til Oplysning i Sagen, i Kraft af deres almindelige Sagkundskab paa et eller andet Omraade. Men for denne Sagkundskab kan der blive Brug ikke blot paa den Maade, at de Paagældende udmeldes til at foretage en færlig Besigtigelse eller anden Undersøgelse for derefter at afgive deres Erklæring om dennes Resultat, men ogsaa paa den Maade, at der under Domsforhandlingen uden forudgaaende særskilt Syns- eller Stensforretning afstæses dem enten rent abstrakte Udtalelser eller en sagkundig Erklæring med Hensyn til det faktiske Materiale, der under selve denne er tilvejebragt ved Forklaringer af Vidner eller Tilstalste, ved legemlige Tings Fremlæggelse i Retten etc.

De heromhandlede Regler ere derfor omarbejdede saaledes, at de indeholde det fornødne med Hensyn til de forskellige Kombinationer, der saaledes kunne fremkomme ved Benyttelsen af Sagkundiges Vistand under Sagen.

Med Hensyn til Kapitlets enkelte Paragraffer skal følgende bemærkes: